

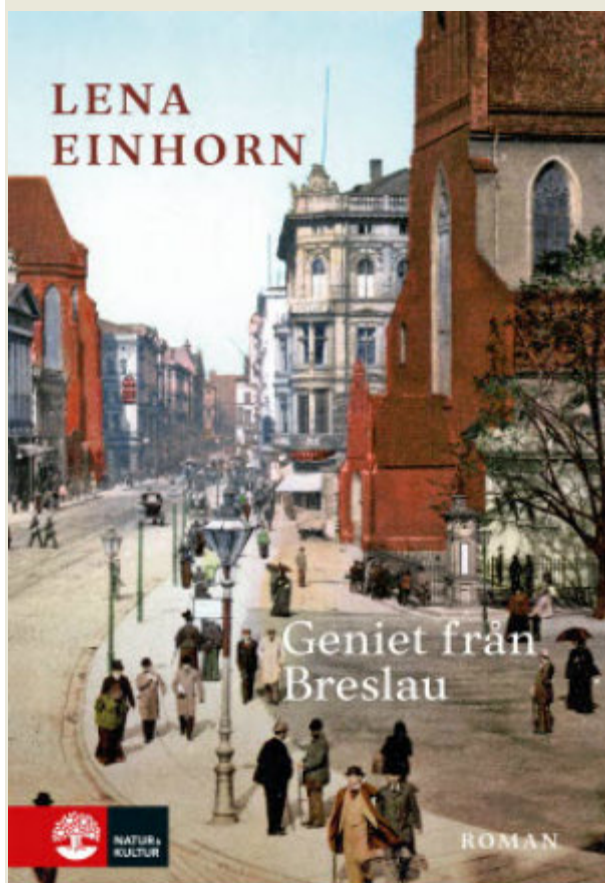

Bo Bjelvehammar

- [2018:09-10](#)
- Publicerad: 11 oktober, 2018

Att utrota sina egna

BOK | Bo Bjelvehammar har läst Lena Einhorn's *Geniet från Breslau* och ser en bok som på ett mästertligt sätt skildrar ett lands förvandling, olyckliga strategiska beslut och oförmåga att tänka i nya banor.

Lena Einhorn

Geniet från Breslau

Natur & Kultur

Det Tyska Riket var storstilat i slutet av det förra seklet, många levde i en lyckosam tidsålder, tidsandan fylldes av både framsteg och utveckling. Det fanns ord som kejsare, storhertig och kansler, som andades både stabilitet och tilltro.

Samtidigt fanns det tecken på oro och nya vindar, det skulle visa sig att denna förändring slutade i undergång. Det första världskriget bröt ut. Mycket av handlingen i boken utspelar sig i Breslau, en stad, som var en del av det tyska riket, efter 1945 är det en del av sydvästra Polen och heter Wrocław.

Lena Einhorn har i sin dokumentärroman på drygt 500 sidor på ett mästerligt sätt skildrat, ett lands förvandling, olyckliga, strategiska beslut och oförmågor att tänka i nya banor.

Parallellt med detta stora skeende, löper en berättelse om ett äktenskap, mellan ett forskarpar, Fritz Haber och Clara Immerwahr, två framgångsrika kemister. Fritz belönas med Nobelpriset 1918 för framställning av ammoniak i stor skala, det möjliggjorde industriell produktion av konstgödsel.

Clara Immerwahr för under hela sitt liv en kamp för kvinnans rättigheter att studera på högre nivå, att bedriva forskning och att få tillgång till akademiska tjänster och inträde till akademiska institutioner. Det är en stor och envis kamp. Lena Einhorn skildrar den med psykologisk skärpa. Det är lätt och enkelt att förstå Claras personlighet och hennes ständiga avväganden, för att nå en bit längre.

Det är svårare att komma nära Fritz Haber, han är en sammansatt karaktär, upptagen och passionerad av sin forskning och sitt arbete. Av detta följer att äktenskapet blir ett misslyckande. Clara tvingas ge upp sin forskning, Fritz ångar på, tar på sig nya forskningsuppdrag och samlar kring sig skickliga forskare.

Romanen ger goda inblickar i vetenskapens rum, de är fyllda av intriger och ständiga bevakningar på andras göranden och låtanden, det verkar vara som idag. Samtidigt är Fritz Haber ingen finlirare i vetenskapssamhället, han är ganska ostrategisk och i vissa avseenden brutal, men han visar sig ha en överlägsen manöverförmåga, när det krigsindustrins krav och önskemål. Det är detta som gör äktenskapet ännu mera omöjligt. Clara Immerwahr, orkar helt enkelt inte se mannens resultat av utvecklandet av krigsgaser. Fritz Haber fortsätter detta arbete, som resulterar i den använda giftgasen under andra världskriget, Zyklon B, med det aktiva giftet vätecyanid. Fritz Haber var själv jude och giftet användes mot hans eget folk.

Lena Einhorn har god känsla för både spänning och dramaturgi, hon skriver enkelt och övertygande och rör sig lätt mellan stora skeenden och händelsekedjor på mikronivå.

Porträttet av Clara Immerwahr är bokens starkaste bildserie.